

CONSTANTIN MANEA – UN REDUTABIL EPIGRAMIST

Gheorghe Clapa

Motto:

„Râzi și lumea va râde cu tine.
Oftează și vei ofta singur”
William Shakespeare

Cuvinte cheie: epigrama, satira, umor

Key words: epigram, satire, humor

Abstract:

This material is the work of poet Constantin Manea has been a leading epigram's contemporary Romanian literature

Epigramistul Constantin Manea s-a născut la 26 mai 1958, la Roșiești, județul Vaslui. După școala primară și gimnaziul urmate în satul natal, a frecventat Școala pedagogică (Colegiul) din Bârlad, pe care a absolvit-o în anul 1979. A fost repartizat ca învățător în orașul Negrești și a lucrat până în anul 1995 la Școala Specială. Între timp a urmat cursurile Facultății de Drept a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, finalizate în anul 1994. Din 1995 lucrează ca jurist consult la Inspectoratul Școlar Județean Vaslui.

Debutul ca epigramist a fost găzduit de celebra revistă „Urzica” în 1980 și apoi a îmbogățit aria colaborărilor la „Papagalul”, „Flacăra – Rebus”, „Rebus” (Timișoara), „Vremea Nouă”, „Adevărul”, „Flacăra Iașului”, „Opinia”, „Jurnalul de Vaslui”, „Est”, „Clepsidra”, „Elanul”, „Meridianul”, etc. Într-o „țară tristă plină de umor” (George Bacovia), epigramele lui Constantin Manea din Vaslui reprezintă un balsam pentru inimă și minte. Cititorul instruit deschide cu plăcere sportivă fiecare nouă pagină a cărții și o închide, după lectura atentă, cu regretul că a citit-o poate prea repede, dar cu gândul că o va reciti mereu.

Epigramele sale au consistență, au venin, dar nu cât să ucidă, și, mai ales au umor, epigramistul Constantin Manea mânuind cu măiestrie cuvintele limbii române căreia îi cunoaște toate subtilitățile. Umorul, conform Dicționarului explicativ ilustrat al limbii române (DEXI, Editura „Gunivas”, 2007) este „categoria estetică ce constă în stabilirea unor relevanțe de factură comică” ale unor situații, fenomene, etc., „care conțin substanțial sau relațional diverse grade de incompatibilități”, iar epigrama, potrivit aceleași surse, este o „specie a poeziei lirice, de proporții reduse, care satirizează elementele negative ale unor persoane, ale caracterului omenesc, ale unei situații, etc. Și sfârșește printr-o poantă ironică, rezultată adesea din asociații neașteptate” Și cum în război, în dragoste și în epigramă sunt permise orice fel de arme, poetul Constantin Manea folosește tot arsenalul din dotare: ironia, vorbele în doi peri, alternarea și alterarea sensului denotativ cu cel conotativ, echivocul, quiproquour și apropouri, punând în rețeta sa gastro-epigramistică sare și piper, ardei

iute și lămâie atât cât trebuie. Constantin Manea știe uneori să fie amuzant, hazliu, alteori nostim, vesel sau poznaș și mereu talentat. Unele epigrame folosesc ingrediente greu comestibile pentru cei cărora le sunt adresate: aguridă, pălămidă, cornuți, cătină sau chiar spini; nu-i de mirare că acest copios festin le face celor vizați gura pungă. Puține epigrame sunt ocazionale, în care eu liric pornește de la situații reale, majoritatea însă vizează perenitatea sau eternitatea. Poetul Constantin Manea este un subtil moralist, catrenele sale scoțând în evidență atât defecte general – umane (lenea, comoditatea, beția) și cea de cuvinte, maioreșciană (grandomania, grafomania, demagogia, ingratitudea, veleitarismul, impostura, etc.) cât și defecte ale societății românești din „epoca de aur” a capitalismului sălbatic (corupția, incultura, manelismul, hoția, beția de putere, aroganța îmbogățitorilor peste noapte, nepotismul, lichelismul, servilismul, infatuarea, nesimțirea, cupiditatea și lipsa de patriotism a guvernanților de după 1989).

Editorial a debutat în 1994 cu un volum în colaborare cu Ion Mititelu, „Picătura de acid” Doi ani mai târziu, apare într-un volum colectiv „Plecat-am nouă din Vaslui” Au mai urmat o serie de volume editate sub patronajul Casei de Cultură din Vaslui, unde funcționează Cenaclul Umoriștilor vasluieni „Constantin Tănase”, devenit mai târziu „Valentin Silvestru”, sub îndrumarea criticului și istoricului literar Teodor Pracsu. În fiecare din aceste volume, C. Manea apare cu câte un consistent grupaj de epigrame „Numai înțelepții râd” sau „Zmeul cu trei capete”, 1998 și următoarele care au apărut de fiecare dată în anul când se organizează la Vaslui Festivalul Umorului. Ceea ce îl caracterizează pe Constantin Manea în epigramă este nu numai elaborarea care presupune o „estetică” aparte, clasică, pentru că are conținut, mesaj, ci mai cu seamă spontaneitatea, capacitatea de a descoperi pe moment „nexusul” care produce efectul umoristic, hazul, pentru că, în final, acesta contează. Uneori face din autoironie un adevărat spectacol ca în „Testamentul lui Pavelescu”:

„Las lui Manea Constantin
(Care scrie multe, tare)
Spiritu-mi ironic, fin...
Îl las eu, că el nu are.”

Adevărul e contrariul, dar și paradoxul este o latură importantă în cazul epigramei. Acest lucru este cunoscut. Temele epigramelor lui Manea sunt cele obișnuite, tratate de mai toți epigramiștii de talent de la Cincinat Pavelescu până la contemporani: cotidianul, relele apucături ale unora, politica, economia, nivelul de trai, parlamentul, starea socială, prostia, nesăbuița, prietenia, dușmanul, relațiile matrimoniale, etc. Cităm câteva din cele mai excepționale: „Salarizare” (epigramă compusă la un concurs cu rime date: „ulă” „ur”).

„Guvernul nostru plin de stimă,
Gândind cu dragoste la noi,
Ne dă ca leafă prima rimă
Și apoi îi doare –n rima... doi.”

Constantin Manea cultivă cu talent calamburul ca în „Opțiuni politice”:

„Apolitici sunt, firește,

Însă m-a mințit muierea:
O POZIȚIE dorește,
Cât vecinu-i cu PUTEREA.”

Manea cultivă cu talent și omonimia ca în „Supă de pui (sfaturi culinare)”:

„Pui apa la-nfierbântat,
Pui vreo două barabule,
Sare pui, pui zarzavat,
Pui nu pui... ca-i pus destule.”

Multe din epigramele lui Constantin Manea au sugestii matrimoniale sau sexuale, la modă azi, unele din ele la limita admisă, ca în „Unei văduve”:

„În dormitor și-a scris cu zel:
Nu te voi uita Gigel!..
Când se iubi cu-alt ins, viori
A șters urgent cuvântul viori.”

Sau ca în epigrama „Pasiune”:

„Are scumpa-mi nevestică
Un hobby ce nu-l suport;
Ține-n casă o pisică,
Deși, șobolanu-i mort.”

Multe din epigramele lui Constantin Manea sunt antologice deoarece propagă umorul sănătos, ironia mușcătoare, satira severă, o etică superioară, o limbă română „ca un fagure cu miere” și talentul de poet binecuvântat cu har:

„Aprecieri”

„Despre-o fată un vecin
Spune că e prea curată
Și-o aseamănă cu-n crin...
Însă fata e ... mușcată!”

„Necesitate”

„Acum când viața-i tot mai dură
E de dorit s-avem guverne
Cu-n Cantemir pe la Cultură
Și câte un Țepeș la Interne!”

„Fotbalul”

„Fotbalu-i divinul sport
Ce impune-un mod plenar

O risipă de efort...
Mai ales financiar!”

„Dorință”

„Dorim ca-n fotbal să nu fie
Aranjamente de-orice gen
Iubim terenul din Regie
Dar nu... regia din teren!”

Majoritatea culegerilor de epigrame au fost premiate la Festivalul Umorului „Constantin Tănase”, ținut bianual la Vaslui.

Am prezentat doar câteva dintre epigrame, suficiente pentru ca cititorii avizați ai demersului nostru să-și dea seama că avem în poetul Constantin Manea pe unul dintre epigramiștii de frunte din literatura românească contemporană.

Opera: „Picătura de acid”, în *colaborare*, 1980; „Plecat –am nouă din Vaslui”, *idem*, 1996; „Numai înțelepții râd” sau „Zmeul cu trei capete”, *ibidem*, 1998; „Satana în minijup”, *ibidem* 2000; „Ridendă”, în volumul „Treptele devenirii”, *ibidem* 2002; „Sechestrați în umor”, *ibidem* 2004; „Corecții cu zâmbete”, *ibidem*, 2006.

Referințe critice: Teodor Pracsiu, prefețe la cele 6 volume de epigrame; Petru Necula, Mihai Ciobanu, „Dicționarul...”, 2001; Vasilica Grigoraș, „Fragmente...”, 2001.